

Datum van
inontvangstneming

:

04/06/2020

Zaak C-432/07

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

24 april 2020

Verwijzende rechter:

Nejvyšší soud (Tsjechië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 maart 2020

Verzoekende partij:

VYSOČINA WIND a.s.

Verwerende partij:

Česká republika – Ministerstvo životního prostředí

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Uitlegging van artikel 13 van richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) (PB 2012, L 197, blz. 38), hierna: „richtlijn 2012/19”.

Aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade van een particulier veroorzaakt door een schending van het Unierecht

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: „VWEU”)

Prejudiciële vragen

1. Moet artikel 13 van richtlijn 2012/19/EU van het Europees Parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat een lidstaat de verplichting om te voorzien in de financiering van de kosten van inzameling, verwerking, nuttige toepassing en milieuhygiënisch verantwoorde verwijdering van AEEA afkomstig van fotovoltaïsche panelen die vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht, oplegt aan de gebruikers en niet aan de producenten ervan?

2. Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord: is voor de beoordeling van de voorwaarden voor de aansprakelijkheid van een lidstaat voor schade van een particulier die is veroorzaakt door schending van het Unierecht de in het hoofdgeding aan de orde zijnde omstandigheid relevant dat de betrokken lidstaat zelf regels voor de financiering van het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen heeft vastgesteld, en dat al vóór de vaststelling van de richtlijn krachtens welke dergelijke panelen binnen de werkingssfeer van het Unierecht zijn gebracht en de producenten ervan zijn verplicht de daarmee gepaard gaande kosten te dragen, ook met betrekking tot panelen die in de handel zijn gebracht vóór het verstrijken van de termijn voor de omzetting van de richtlijn (en de vaststelling van de regeling op Unieniveau)?

Toepasselijke bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2012/19, artikel 12, lid 4, artikel 13 en artikel 24

Artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie

Toepasselijke bepalingen van nationaal recht

Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů (wet nr. 185/2001 inzake afvalstoffen en de wijziging van bepaalde andere wetten; hierna „wet inzake afvalstoffen”), § 37p en § 37h

Korte uiteenzetting van het Unierecht en het nationale recht

- 1 Artikel 13 van richtlijn 2012/19 verplicht de lidstaten er zorg voor te dragen dat de producenten voorzien in de financiering van de kosten voor de inzameling, verwerking, nuttige toepassing en milieuhygiënisch verantwoorde verwijdering (hierna: „beheer”) van de afvalstoffen van afgedankte elektrische en elektronische apparatuur die na 13 augustus 2005 in de handel is gebracht. Het beheer van de zogenaamde historische voorraad, dat wil zeggen de afvalstoffen van producten die vóór deze datum in de handel zijn gebracht, wordt in het geval van de vervanging daarvan door nieuwe producten gefinancierd door de producenten van

deze nieuwe producten (tenzij de lidstaten deze verplichting aan de gebruikers hebben opgelegd). Voor andere historische voorraad worden de kosten gedragen door de gebruikers ervan. Deze verplichting, die reeds was neergelegd in richtlijn 2002/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 januari 2003 betreffende afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) (PB 2003, L 37, blz. 24; hierna: „oorspronkelijke richtlijn van 2002”), is inmiddels ook van toepassing op de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen. De termijn voor de omzetting van richtlijn 2012/19 is verstreken op 14 februari 2014.

- 2 Door de vaststelling van de wet inzake afvalstoffen heeft Tsjechië voldaan aan zijn verplichtingen uit hoofde van de oorspronkelijke richtlijn van 2002. In 2012, nog vóór de vaststelling van richtlijn 2012/19, is de nieuwe § 37p in deze wet ingevoegd, waarbij een mechanisme voor de financiering van het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen is vastgesteld. Volgens deze bepaling rust de verplichting om het beheer te financieren van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht, op de exploitant van de betrokken zonne-energiecentrale en wordt deze verplichting nagekomen door de betaling van een recyclingvergoeding in gelijke termijnen. Met het oog daarop is aan de exploitanten van zonne-energiecentrales de verplichting opgelegd om uiterlijk op 30 juni 2013 een overeenkomst met een verstrekker van een collectief financieringsstelsel te sluiten zodanig dat deze financiering uiterlijk vanaf 1 januari 2019 wordt verstrekt. In het geval van fotovoltaïsche panelen die na 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht, rust deze verplichting daarentegen op de producenten ervan.

Korte beschrijving van de feiten en het verloop van de procedure

- 3 Verzoekster exploiteert de zonne-energiecentrale „Vranovská ves II”. Deze energiecentrale is in 2009 opgestart met gebruikmaking van fotovoltaïsche panelen die na 13 augustus 2005 maar in elk geval vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht. Derhalve heeft verzoekster overeenkomstig § 37p van de wet inzake afvalstoffen overeenkomsten met bevoegde personen gesloten krachtens welke zij deze personen in de jaren 2015-2016 een over drie termijnen gespreide recyclingvergoeding voor het beheer van de elektrische afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen ten bedrage van in totaal 1 613 773,24 Tsjechische kroon (CZK) heeft betaald.
- 4 Verzoekster is van mening dat Tsjechië richtlijn 2012/19 op onjuiste wijze heeft omgezet, aangezien artikel 13 van deze richtlijn bepaalt dat de producent en niet de gebruiker gehouden is het beheer te financieren van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die na 13 augustus 2005 in de handel zijn gebracht. Als gevolg daarvan lijdt verzoekster schade, aangezien zij krachtens de nog steeds van kracht zijnde bepaling van § 37p van de wet inzake afvalstoffen ook na 14 februari 2014 (het verstrijken van de omzettingstermijn) gehouden is een recyclingvergoeding te betalen, die volgens het Unierecht door de producent moet worden betaald. Om die reden heeft verzoekster een vordering tegen de

Tsjechische Staat ingesteld tot vergoeding van schade die is veroorzaakt door een schending van het Unierecht. Deze vordering heeft betrekking op het bedrag van de betaalde vergoeding, te weten 1 613 773,24 CZK.

- 5 Tsjechië verdedigt het standpunt dat de verplichting van de producenten om het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen te financieren betrekking heeft op panelen die na het verstrijken van de omzettingstermijn (14 februari 2014) in de handel zijn gebracht. Het retroactief opleggen van een dergelijke verplichting zou namelijk een geval van ongeoorloofde terugwerkende kracht zijn. Bovendien zouden daardoor de algemene rechtsbeginselen van bescherming van het gewettigd vertrouwen en van rechtszekerheid worden geschonden. Voorts betoogt verweerster dat verschillende producenten die in de jaren 2005-2013 fotovoltaïsche panelen in de handel hebben gebracht, niet meer bestaan en dat het derhalve niet mogelijk is hen te verplichten het beheer van de afvalstoffen te financieren. Ten slotte wijst verweerster erop dat de Europese Commissie in het kader van de EU-Pilot-procedure geen inbreuken bij de omzetting van artikel 13 van richtlijn 2012/19 heeft vastgesteld en dat er om die reden geen niet-nakomingsprocedure krachtens het Unierecht tegen Tsjechië is ingeleid.
- 6 De Obvodní soud pro Prahu 10 (rechter in eerste aanleg Praag, Tsjechië) heeft de vordering bij beslissing van 6 april 2018 toegewezen. Deze beslissing is bevestigd bij beslissing van de Městský soud v Praze (rechter in tweede aanleg Praag, Tsjechië) van 14 november 2018. Tsjechië heeft tegen de beslissing van de rechter in tweede aanleg beroep in cassatie ingesteld bij de verwijzende rechter.

Korte motivering van het verzoek om een prejudiciële beslissing

- 7 In de behandelde zaak moet een antwoord worden gegeven op de vraag of Tsjechië artikel 13 van richtlijn 2012/19 met betrekking tot fotovoltaïsche panelen correct heeft omgezet. Daartoe moet worden nagegaan of artikel 13 van richtlijn 2012/19 zich ertegen verzet dat een lidstaat de exploitanten van zonne-energiecentrales (gebruikers) en niet de producenten verplicht om het beheer te financieren van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, is § 37p van de wet inzake afvalstoffen in strijd met het Unierecht en is het aangewezen te onderzoeken of de betrokken lidstaat aansprakelijk is voor schade berokkend aan een particulier door schending van het Unierecht. In dit verband rijst tevens de vraag of de omstandigheden van het hoofdgeding van invloed kunnen zijn op de beoordeling van de voorwaarden voor de aansprakelijkheid van de betrokken lidstaat.

Eerste prejudiciële vraag

- 8 In het hoofdgeding wordt niet betwist dat artikel 13 van richtlijn 2012/19 de lidstaten ertoe verplicht van de producenten te verlangen dat zij voorzien in financiering van de kosten voor het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche

panelen die na 14 februari 2014 in de handel zijn gebracht. Evenmin wordt betwist dat een lidstaat die verplichting in het geval van een historische voorraad fotovoltaïsche panelen (die vóór 13 augustus 2005 in de handel zijn gebracht) aan de gebruikers kan opleggen. De twijfels hebben daarentegen betrekking op de vraag op wie deze verplichting rust met betrekking tot panelen die in de handel zijn gebracht in de periode van 13 augustus 2005 tot en met 14 februari 2014.

- 9 Om te beginnen moet derhalve worden geantwoord op de vraag of fotovoltaïsche panelen die vóór 14 februari 2014 in de handel zijn gebracht, überhaupt binnen de werkingssfeer van richtlijn 2012/19 vallen. Zo ja, dan luidt de volgende vraag of het opleggen van de verplichting met betrekking tot fotovoltaïsche panelen die na 13 augustus 2005 in de handel zijn gebracht, terugwerkende kracht kan hebben en zo ja, of een dergelijke terugwerkende kracht ongeoorloofd is. Indien al deze vragen bevestigend worden beantwoord, moet ten slotte worden uitgemaakt hoe een lidstaat een richtlijn dient om te zetten die hem verplicht een nationale wettelijke regeling vast te stellen met een ongeoorloofde terugwerkende kracht.
- 10 De verwijzende rechter merkt op dat partijen uitgaan van verschillende veronderstellingen met betrekking tot het tijdstip en de oorzaken van het ontstaan van de verplichting om het afvalstoffenbeheer te financieren. De lagere rechterlijke instanties en verzoekster gaan uitdrukkelijk uit van de veronderstelling dat de verplichting ontstaat zodra de specifieke afvalstof is ontstaan. Tsjechië is daarentegen ontegenzeggelijk van mening dat deze verplichting reeds ontstaat wanneer het product in de handel wordt gebracht. Vanuit dit oogpunt zijn in wezen de juridische standpunten van beide partijen logisch. Indien de verplichting ontstaat zodra de afvalstof is ontstaan, vereist richtlijn 2012/19 namelijk dat de lidstaten een wettelijke regeling vaststellen die in het licht van het Unierecht geen terugwerkende kracht heeft. De regeling heeft dan namelijk slechts gevolgen voor de toekomst, ongeacht het feit dat de persoon die verantwoordelijk is voor de financiering van het afvalstoffenbeheer in feite wordt geïdentificeerd op basis van het tijdstip waarop het product waaruit de afvalstoffen zijn ontstaan, in de handel is gebracht (13 augustus 2005). Indien de verplichting reeds ontstaat wanneer het product in de handel wordt gebracht, is het in de handel brengen evenwel een voltooide situatie en kan de in de richtlijn neergelegde verplichting om het beheer van de afvalstoffen van aldus in de handel gebrachte producten te financieren inderdaad worden opgevat als retroactief. Dit kan met name ook betrekking hebben op afvalstoffen die in het verleden zijn ontstaan en waarvoor reeds financiering is verstrekt. In het geval van dergelijke afvalstoffen zou de verantwoordelijkheid voor de financiering van het beheer ervan aldus met terugwerkende kracht worden overgedragen aan een andere persoon.
- 11 Volgens de verwijzende rechter ontstaat de verplichting tot het financieren van het afvalstoffenbeheer overeenkomstig richtlijn 2012/19 pas op het tijdstip waarop de elektrische apparatuur (het fotovoltaïsche paneel) een afvalstof wordt. Daarentegen lijkt het onjuist ervan uit te gaan dat de verplichting tot het financieren van het afvalstoffenbeheer ontstaat wanneer het product in de handel

wordt gebracht, onder meer omdat het niet helemaal duidelijk is wanneer de afvalstoffen zullen ontstaan. In dit geval zou in wezen sprake zijn van een voorwaarde of een termijn en zou een aldus vastgestelde verplichting voorwaardelijk en onzeker zijn tot op het moment waarop de afvalstof ontstaat. In dit verband lijkt het door Tsjechië gevoerde betoog ongegrond, want als de afvalstof na 14 februari 2014 ontstaat, is er helemaal geen sprake van terugwerkende kracht. Volgens de verwijzende rechter zou er slechts sprake kunnen zijn van terugwerkende kracht wanneer de afvalstof vóór 14 februari 2014 ontstaat. Richtlijn 2012/19 bepaalt namelijk geenszins dat zij op een dergelijke afvalstof van toepassing is en geeft evenmin uitdrukking aan de bedoeling van de Uniewetgever een regeling met terugwerkende kracht vast te stellen.

- 12 Volgens de verwijzende rechter luidt de juiste uitlegging van artikel 13 van richtlijn 2012/19 derhalve dat de producenten vanaf 14 februari 2014 krachtens de nationale bepalingen moeten instaan voor de kosten van de verwijdering van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die na 13 augustus 2005 in de handel zijn gebracht, mits deze afvalstoffen na 14 februari 2014 zijn ontstaan. In dit geval is derhalve geen sprake van terugwerkende kracht in de zin van het Unierecht, zodat de voorwaarden voor de eventuele rechtvaardiging daarvan niet hoeven te worden onderzocht. Volgens de verwijzende rechter moet een dergelijke uitlegging tevens voorrang krijgen omdat uit richtlijn 2012/19 geenszins volgt dat de Uniewetgever de bedoeling heeft gehad een regeling met terugwerkende kracht vast te stellen, zoals hierboven reeds is uiteengezet.
- 13 Indien wordt ingestemd met deze uitlegging kan volgens de verwijzende rechter worden geconcludeerd dat een lidstaat artikel 13 van richtlijn 2012/19 niet kan omzetten door de verplichting om het beheer te financieren van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht, op te leggen aan de gebruikers. De door Tsjechië verrichte omzetting van richtlijn 2012/19 kan derhalve niet als correct worden beschouwd.
- 14 De vraag rijst evenwel of ook een ander standpunt kan worden ingenomen, namelijk dat een lidstaat artikel 13 van richtlijn 2012/19 op juiste wijze kan omzetten door de verplichting om het beheer te financieren van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die vóór 1 januari 2013 in de handel zijn gebracht, op te leggen aan de gebruikers indien daarbij de hiernavolgende elementen in aanmerking worden genomen.
- 15 In de eerste plaats verwijst de verwijzende rechter naar de opmerkingen van de Commissie in het kader van de vaststelling van de oorspronkelijke richtlijn van 2002, die deze instelling er uiteindelijk toe hebben gebracht af te zien van het idee van een algemene verplichting voor de producenten om in financiering voor de historische voorraad te voorzien. De Commissie heeft namelijk geconcludeerd dat het opleggen van een dergelijke verplichting voor producten die in de handel zijn gebracht vóór het verstrijken van de termijn voor de omzetting van de oorspronkelijke richtlijn van 2002 een verplichting met terugwerkende kracht zou vormen, waardoor de producenten aan een aanzienlijk economisch risico zouden

kunnen worden blootgesteld. Deze overwegingen kunnen naar analogie worden toegepast op fotovoltaïsche panelen, die uiteindelijk bij richtlijn 2012/19 binnen de werkingssfeer van het Unierecht zijn gebracht.

- 16 In de tweede plaats is in dit verband ook de bescherming van het gewettigd vertrouwen van de producenten van fotovoltaïsche panelen eventueel relevant. Zij hoefden er namelijk niet van uit te gaan dat zij in de toekomst met terugwerkende kracht zouden worden verplicht tot het financieren van het beheer van afvalstoffen, en dus ook van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen die reeds eerder in de handel waren gebracht. Zij konden dergelijke kosten niet in de prijs van deze panelen doorberekenen. Hierdoor kunnen zij aan een ernstig economisch risico worden blootgesteld.
- 17 In de derde plaats kan het feit dat Tsjechië eerst zelf een regeling inzake de financiering van het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen heeft vastgesteld, die vervolgens is gewijzigd in overeenstemming met de nieuwe Unieregeling, die ook van toepassing is op panelen waarvoor die verplichting reeds was opgelegd krachtens het nationale recht, leiden tot een ongelijke behandeling van gebruikers die reeds vóór het verstrijken van de termijn voor de omzetting van richtlijn 2012/19 aan de door het nationale recht opgelegde verplichting hebben voldaan en gebruikers die niet aan deze verplichting hebben voldaan. § 37p van de wet inzake afvalstoffen houdt namelijk de verplichting in een overeenkomst te sluiten en de kosten uit hoofde daarvan vooraf te financieren, hetgeen over meerdere opeenvolgende termijnen moet worden gespreid. Indien de exploitant van een zonne-energiecentrale zijn verplichting uit hoofde van de bepalingen van nationaal recht niet is nagekomen, is het derhalve mogelijk dat deze zich na de wijziging van de wetgeving naar aanleiding van de vaststelling van richtlijn 2012/19 in een bevoorrechte positie bevindt ten opzichte van producenten die wel aan hun verplichting hebben voldaan. De wijziging van de voor de financiering aansprakelijke persoon heeft tevens terugwerkende kracht ten aanzien van de personen die aan hun verplichting hebben voldaan.
- 18 Vanuit dit oogpunt moet mogelijk ook belang worden gehecht aan het door Tsjechië aangevoerde argument dat, indien er bij de vaststelling van de nationale regeling niet voor was gekozen om de vereiste financiering over meerdere termijnen te spreiden maar de verplichting was opgelegd om het bedrag in één keer te betalen, de latere overdracht van de aansprakelijkheid op een andere persoon in overeenstemming met de nieuwe Unieregeling met terugwerkende kracht had kunnen leiden tot een wijziging van de rechtsregeling met betrekking tot de opgelegde en reeds volledig nagekomen verplichting (in vergelijking met een betaling in termijnen).
- 19 In de vierde plaats is Tsjechië niet de enige lidstaat die bij de omzetting van artikel 13 van richtlijn 2012/19 met betrekking tot fotovoltaïsche panelen een onderscheid heeft gemaakt tussen de tot financiering van het afvalstoffenbeheer gehouden personen op basis van het tijdstip waarop een fotovoltaïsch paneel in de handel is gebracht en niet op basis van de in richtlijn 2012/19 vastgestelde datum

van 13 augustus 2005. De verwijzende rechter verwijst in dit verband naar de Duitse wetgeving (§ 7 van het Elektro- und Elektronikgerätegesetz) en de Oostenrijkse wetgeving (§ 10 van de Elektroaltgeräteverordnung).

- 20 In de vijfde plaats wijst de verwijzende rechter op het eveneens door Tsjechië opgeworpen praktische probleem dat een producent die in het verleden fotovoltaïsche panelen in de handel heeft gebracht, mogelijk niet meer bestaat, zodat deze niet langer kan worden verplicht het beheer van de afvalstoffen van deze panelen te financieren. De verwijzende rechter vestigt in dit verband de aandacht op de Griekse wetgeving (artikel 16-B-3 van ministerieel besluit nr. 23615/651/E.103), volgens welke in een dergelijk geval de verplichting op de gebruiker overgaat.
- 21 Ten slotte moet in de zesde plaats worden gewezen op de tot dusver gehanteerde benadering van de Commissie met betrekking tot het toezicht op de omzetting van richtlijn 2012/19. Tot dusver heeft de Commissie op dit gebied geen procedure tegen Tsjechië ingeleid uit hoofde niet-nakoming van zijn verplichtingen uit het Unierecht. Volgens Tsjechië is zelfs bevestigd dat de relevante Tsjechische bepalingen verenigbaar zijn met het Unierecht. Dit is met name relevant aangezien artikel 13 van richtlijn 2012/19 met betrekking tot fotovoltaïsche panelen in verschillende lidstaten op verschillende wijze is omgezet, zoals hierboven is uiteengezet.

Tweede prejudiciële vraag

- 22 Indien de eerste prejudiciële vraag bevestigend wordt beantwoord, rijst de vraag of Tsjechië aansprakelijk is voor de schade die verzoekster als exploitant van een zonne-energiecentrale heeft geleden als gevolg van een schending van het Unierecht (dat wil zeggen als gevolg van de onjuiste omzetting van artikel 13 van richtlijn 2012/19).
- 23 Uit de rechtspraak van het Hof volgt dat een lidstaat alleen voor dergelijke schade van een particulier aansprakelijk kan worden gesteld indien is voldaan aan de hiernavolgende voorwaarden: 1) er is sprake van een schending van het Unierecht (bijvoorbeeld de onjuiste omzetting van een richtlijn), 2) een particulier heeft schade geleden, 3) er bestaat een direct causaal verband tussen de schending en de geleden schade en 4) de schending van het Unierecht is voldoende gekwalificeerd (zie arresten van 19 november 1991, [REDACTED] C-6/90 en C-9/90, EU:C:1991:428, en 5 maart 1996, Brasserie du pêcheur en Factortame, C-46/93 en C-48/93, EU:C:1996:79).
- 24 Volgens de verwijzende rechter bestaat er met betrekking tot bepaalde van de hierboven beschreven elementen in het hoofdgeding twijfel over de vraag of deze van invloed kunnen zijn op de beoordeling van deze voorwaarden.
- 25 In dit verband kan het met name relevant zijn dat de betrokken lidstaat (Tsjechië) in het besproken geval zelf een nationale regeling heeft vastgesteld met betrekking

tot de wijze van financiering van het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen. Dit is geschied vóór de vaststelling van richtlijn 2012/19, krachtens welke fotovoltaïsche panelen binnen de werkingssfeer van de Unieregeling zijn gebracht en producenten zijn verplicht ook voor fotovoltaïsche panelen die in de handel zijn gebracht vóór het verstrijken van de termijn voor de omzetting van de richtlijn (en de vaststelling van deze regeling op Unieniveau) het afvalstoffenbeheer te financieren.

- 26 Overeenkomstig het toepasselijke nationale recht waren de exploitanten van zonne-energiecentrales gehouden tegen 30 juni 2013 overeenkomsten inzake een in termijnen opgedeelde financiering van het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen te sluiten. Deze verplichting was derhalve van toepassing toen deze regeling niet in strijd was met het Unierecht. Na de vaststelling van richtlijn 2012/19 was de overeenkomst tussen de exploitant van de zonne-energiecentrale en de persoon die voor de gezamenlijke nakoming van de opgelegde verplichting verantwoordelijk was, evenwel nog steeds van kracht en moest de exploitant van de zonne-energiecentrale zijn verplichting uit dien hoofde nog steeds nakomen. In dit verband rijst in de eerste plaats de vraag of er in een dergelijk geval na het verstrijken van de termijn voor de omzetting van de richtlijn in nationaal recht onverenigbaarheid met het Unierecht kan worden gesteld met betrekking tot de betaling van een termijn wanneer de verplichting vóór de vaststelling van de Unieregeling is vastgesteld en gedeeltelijk is nagekomen.
- 27 Gelet op de hierboven genoemde elementen hoefde in het onderhavige geval de nakoming van de in het nationale recht neergelegde verplichting tot het sluiten van een overeenkomst en het betalen van bijdragen aan een collectief stelsel uit hoofde daarvan bovendien niet in een causaal verband met de omzetting van richtlijn 2012/19 te staan. Daarom rijst voorts de vraag of de gestelde schade als gevolg van de onjuiste omzetting van richtlijn 2012/19, waardoor de exploitant van de zonne-energiecentrale nog steeds vergoedingen moest betalen voor het beheer van de afvalstoffen van fotovoltaïsche panelen, ook al was het volgens het Unierecht de producent die dit beheer diende te financieren, in een direct causaal verband kon staan met de onjuiste omzetting van richtlijn 2012/19, zoals vereist door het Unierecht.
- 28 Ook de relevantie van dit element in verband met het vereiste van de „voldoende ernst” van de schending van het Unierecht is onduidelijk. De vaststelling van de Unieregeling leidt namelijk tevens tot een overdracht van aansprakelijkheid met terugwerkende kracht op het gebied van fotovoltaïsche panelen waarvoor krachtens het nationale recht reeds een verplichting tot financiering is opgelegd aan een specifieke persoon, die overigens mogelijk reeds volledig aan deze verplichting heeft voldaan. In dit verband is het van bijzonder belang dat artikel 13 van richtlijn 2012/19 in de verschillende lidstaten op verschillende wijze is omgezet en dat de Commissie, althans volgens Tsjechië, niet heeft aangetoond dat de omzetting op onjuiste wijze is verricht.

- 29 Volgens de Nejvyšší soud (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Tsjechië) kunnen de gestelde prejudiciële vragen niet als *acte clair* of *acte éclairé* worden aangemerkt. Derhalve acht deze rechterlijke instantie, waarvan de beslissingen niet vatbaar zijn voor hoger beroep in de zin van artikel 267 VWEU, het noodzakelijk deze vragen aan het Hof voor te leggen. Gelet op de verschillende wijzen van omzetting van artikel 13 van richtlijn 2012/19 met betrekking tot fotovoltaïsche panelen in de verschillende lidstaten, kan het antwoord op deze vragen niet alleen in het hoofdgeding maar tevens op het niveau van de Unie in haar geheel van belang zijn. Het kan er derhalve toe bijdragen dat het Unierecht in de toekomst in alle lidstaten op uniforme wijze wordt toegepast.